

5b. Rapport: Børn og unges læsekultur

Teksten er et uddrag af en længere rapport udarbejdet af Will&Agency for Kulturministeriet og Bogpanelet i 2024. Rapporten bygger på en kvalitativ undersøgelse, hvor i alt 170 danske børn i alderen 7-18 år fra hele Danmark har bidraget. Målet har været at samle, skabe og udfolde nye indsigter, der kan give en større erkendelse og forståelse af børn og unges liv i forbindelse med deres læsevaner og -interesser.

Rapportens hovedkonklusioner: Læsevaner fra 7-18-årige

Fra sjov læring, over indhold op i alder og til de helt store følelser

I aldersgruppen 7-11 år er både skønlitteratur og faglitteratur populære kategorier, da de kombinerer underholdning med læring, hjælper med at udvikle læsefærdigheder og fremmer selvstændigheden hos den yngste gruppe. Hos de 12-14-årige begynder kønsforskelle at manifestere sig i læsepræferencerne, og i disse år søger drengene ofte efter ekstreme og fantasifulde fortællinger, mens pigerne ønsker identifikation og mere personligt relaterbare historier i litteraturen. Denne forskel fortsætter i aldersgruppen 15-18 år, hvor pigerne søger litteratur, der udforsker det indre følelsesliv, mens drengene foretrækker spænding og eventyr, gerne i overnaturlige eller urealistiske miljøer.

En rejse fra sund konkurrence til pligt og senere latent læselyst

For børn i alderen 7-11 år udgør konkurrenceelementet en markant motivationsfaktor i deres læseoplevelse. Succesfølelsen, der følger af at mestre læsningen, er en udtalt motivationsfaktor, mens de, der støder på nederlag, meget let risikerer at miste interessen. Når børnene når 12-14-års-alderen, står de nu over for en række andre aktiviteter, der kæmper om både deres opmærksomhed og tid. Det betyder, at læsning ofte opfattes mere som en pligt end som en fornøjelse, hvilket resulterer i, at få prioriterer det. For de 15-18-årige begynder der at opstå en interesse for og tilbagevenden til læsning, og flere opdager værdien af det. Generelt udtrykker en del i denne aldersgruppe et ønske om at læse, men det kan stadig være udfordrende at finde både tid og motivation, da fritiden nu er fyldt med både muligheder og forpligtelser.

For børn og unge er læsning = fysiske bøger

Selvom de 7-18-årige lever i en digitaliseret verden, forbinder de først og fremmest læsning med fysiske bøger. På tværs af aldersgrupperne fremhæves det, at kvaliteter såsom ro og fordybelse føles mere tilgængelige ved analog læsning end ved digital læsning.

Stor søgen efter hjælp, personlige præferencer og fællesskaber

De 7-11-årige er i høj grad afhængige af ekstern hjælp til at finde passende læsestof. Derfor spiller voksne en vigtig rolle ved at vejlede dem om, hvad der både er underholdende og tilpasset deres læseniveau. Når det kommer til de 12-14-årige, er de åbne for inspiration fra både nære relationer og verden omkring dem.

Deres valg af læsestof baseres på en bred vifte af input, men ender med at blive formet af deres egne personlige præferencer. De 15-18-årige er i høj grad påvirket af de sociale medier, hvor perspektiver fra content creators og globale trends spiller en dominerende rolle i deres bogvalg. Deres forventning er tydelig: Bøger skal være skræddersyede til deres individuelle behov og samtidig afspejle tidens kultur og fællesskaber.

Læseoplevelsens største udfordring er, at den er svær at dele

Når 7-18-årige forklarer, hvorfor de fravælger læsning i deres fritid, handler det ofte om udfordringerne ved at dele læseoplevelsen med vennerne. Udfordringen ved at dele læsning opleves både rent praktisk, da det kan være svært at læse en bog samtidigt, og subjektivt, da det opleves vanskeligt at formidle og dele de individuelle læseoplevelser og forestillinger, som bøgernes verden fremkalder.

Den stærkeste læseoplevelse er den, der skaber fællesskab

Følelsen af at være fælles om læsningen er vigtig, uanset om man som de yngste er ved at lære at læse, som de mellemste efterspørger en følelse af medbestemmelse over valget af læsemateriale i skolen, eller som de ældste søger at kunne dele læseoplevelser og egne reaktioner. Der, hvor læseoplevelsen opleves stærkest på tværs af de 7-18-årige, er, når børn og unge lykkes med at opbygge et fællesskab omkring læsningen, både i og uden for institutionerne.